

Prasa lokalna bogactwem Sądecczyzny

Komunikat

W niniejszym komunikacie chcemy poruszyć syntetycznie cztery kwestie dotyczące prasy lokalnej na Sądecczyźnie:

1. Krajobraz prasy lokalnej na Sądecczyźnie i jej specyfika – jakie wartości wnosi ona do badań naukowych?
2. Forum Prasy Sądeckiej – platforma współpracy prasy lokalnej.
3. Inicjatywy: Nagroda Szczęsnego Morawskiego jako platforma informacji o prasie lokalnej na Sądecczyźnie i współpracy ze środowiskiem naukowym.
4. Co zrobić, aby usprawnić partnerstwo między prasą lokalną a środowiskiem naukowym?

Prasa lokalna na Sądecczyźnie

Sądecczyzna ma prawo być dumna z bogactwa prasy lokalnej, wydawanej przez organizacje pozarządowe oraz instytucje świata kultury. Wyróżniają to środowiska dwa elementy: sztandarowe pismo wydawane z kilkuletnimi przerwami od roku 1939, czyli „Rocznik Sądecki” oraz rozwój licznych nowych tytułów prasowych, notowany od momentu rozpoczęcia transformacji ustrojowej po roku 1990. Podana niżej tabela obejmuje 12 tytułów, od roczników po miesięczniki, o jednorazowym łącznym nakładzie prawie 12 tysięcy egzemplarzy. W zestawieniu nie ma biuletynów wydawanych przez władze samorządowe oraz pism parafialnych.

<u>Częstotliwość</u>	<u>Tytuł</u>	<u>Start</u>	<u>Ilość wydań</u>	<u>Nakład</u>
Rocznik	Rocznik Sądecki	1939	39	500
	Almanach Muszyny	1991	21	1000
	Zeszyty Sądecko-Spiskie	2006	5	1000
Półrocznik	Almanach Łącki	2004	14	750
Kwartalnik	Almanach Sądecki	1992	74/75	700
	Kurier Grybowski	2000	48	500

Dwumiesięcznik	Besida	1989	120	500
	Kurier Starosądecki	1990	196	1500
Miesięcznik	Krynickyie Zdroje	1994	170	1000
	Znad Popradu	1991	236	700
	Głos Nadpopradzia	2008	25	450
	Sądecznanin	2008	42	3000

Dla pełnego obrazu warto także odnotować prasę wydawaną poza Sądeczyną, która podejmuje w szerokim zakresie dotyczącą jej tematykę. Tu warto wspomnieć dziewięć tytułów o łącznym jednorazowym nakładzie prawie 5 tysięcy egzemplarzy.

<u>Częstotliwość</u>	<u>Tytuł</u>	<u>Start</u>	<u>Ilość wydań</u>	<u>Nakład</u>
Rocznik	Prace Pienińskie	1989	20	300
	Almanach Nowotarski	1996	14	400
	Magury	1972	36	1000
	Rocznik Orawski	1997	8/9	300
	Rocznik Ruskiej Bursy	2005	6	500
Kwartalnik	Almanach Limanowski	2000	37	600
	Na Spiszu	1991	78	1000
	Orawa	1989	47/48	500
	Almanach Karpacki Płaj	1985	39	1000

Notki bibliograficzne obu powyższych grup wydawnictw, opracowane przez Renatę Kopacz z Biblioteki Publicznej w Muszynie, społecznego współpracownika „Almanachu Muszyny”, zamieszczone są na stronie www.sadeczanie.net, natomiast katalogi prasy lokalnej na Sądeczynie dostępne są na podanej wyżej stronie dzięki staraniom Sądeckiej Biblioteki Publicznej. W związku z rozwojem nowoczesnych technik, a także wysokimi kosztami druku tradycyjnymi metodami, stopniowo zwiększa się wykorzystanie Internetu jako miejsca publikacji tekstów. Dla przykładu „Almanach Muszyny” w roku 2011 ukazał się zarówno formie tradycyjnej papierowej, jak i na CD. Rozwój nowych technologii to zarówno szansa, jak i zagrożenie dla dotychczasowych form działalności wydawniczej. Można jednak na podstawie przeglądu stron internetowych poszczególnych redakcji obronić pogląd, że wydawcy prasy lokalnej na Sądeczynie nadążają za tempem przemian w tym zakresie.

Stosując popularną metodę SWOT dla oceny stanu prasy lokalnej na Sądecczyźnie, zauważamy, że warto wskazać na następujące specyficzne jej elementy:

Plusy

1. Dostęp do unikalnych informacji, w tym rodzinnych relacji
2. Przystępny język publikacji
3. Mocne osadzenie w lokalnym środowisku; autorzy to osoby, obrazowo mówiąc, od profesora do listonosza
4. Różnorodność tematyki, w tym podejmowanie zagadnień transgranicznych ze szczególnym uwzględnieniem problematyki Spiszu i pozostałych regionów północnej Słowacji.

Minusy

1. Krótkookresowe planowanie i niejednolity warsztat redakcyjny
2. Poza wyjątkami nadal zbyt słaba aktualizacja poszczególnych tytułów w Internecie
3. Ograniczony zakres recenzowania tekstów przed drukiem
4. Mała ilość publikacji lub skrótów w językach obcych; pismem dwujęzycznym polsko-słowackim są „Zeszyty Sądecko-Spiskie”, natomiast „Almanach Muszyny” publikuje teksty autorów słowackich w ich narodowym języku, z krótkimi tłumaczeniami.

Forum Prasy Sądeckiej

Nowatorską inicjatywą środowiska prasy lokalnej na Sądecczyźnie są coroczne spotkania pod nazwą Forum Prasy Sądeckiej. Organizowane są przez Stowarzyszenie Przyjaciół Almanachu Muszyny, Civitas Christiana, wydawcę „Almanachu Sądeckiego”, Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu oraz Oddział Polskiego Towarzystwa Historycznego w Nowym Sączu. Patronat naukowy nad przedsięwzięciem sprawuje Instytut Dziennikarstwa i Polityki Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Organizatorzy, poza stworzeniem okazji do bezpośredniego kontaktu między osobami zaangażowanymi w wydawanie poszczególnych tytułów prasowych, proponują każdorazowo podjęcie tematu dotyczącego całego środowiska. I tak w trakcie drugiego forum zagadnieniem wiodącym była współpraca z bibliotekami. Dotychczasowe Fora zakończyły się przyjęciem Deklaracji, które publikowane są na stronie www.sadeczanie.net

Poniżej główne wnioski wynikające z dyskusji na I i II Forum.

1. Prasa lokalna, biblioteki i muzea to najbliżsi sojusznicy w budowaniu małych Ojczyzn. Warto podejmować jak najwięcej wspólnych inicjatyw programowych, w tym także wspólne starania o pozyskanie grantów. Uzgodniono zamieszczanie informacji o

inicjatywach prasy lokalnej, bibliotek oraz muzeów na łamach popularnego internetowego kalendarium *Co, gdzie kiedy?*, prowadzonego na www.biblioteka.muszyna.pl .

2. Osoby skupione wokół prasy lokalnej pragną kontynuować współdziałanie, zainicjowane w trakcie I Forum, z Instytutami Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego i Uniwersytetu Papieskiego w Krakowie. Przygotowany zostanie w tej sprawie plan działań.
3. Zaapelowano do samorządu Małopolski, powiatu sądeckiego i miasta Nowy Sącz oraz poszczególnych miast i gmin Sądeczyny o rozważenie ustanowienia na szczeblu powiatu sądeckiego „Funduszu Prasy Sądeckiej”, pokrywającego część kosztów edytorskich prasy sądeckiej, w oparciu o kryteria wypracowane wspólnie z redakcjami. Postulowano wprowadzenie tematyki prasy lokalnej pod obrady Rady Powiatu Nowosądeckiego.
4. Zaapelowano do wszystkich wydawców prasy na Sądeczynie o przekazywanie aktualnych i w miarę możliwości także archiwalnych egzemplarzy pism do Biblioteki Publicznej im. Józefa Szujskiego w Nowym Sączu, obchodzącej w roku 2011 jubileusz 120-lecia, która staje się centralnym miejscem gromadzenia prasy lokalnej wydawanej na Sądeczynie i poza nią, a podejmującej tematykę sądecką.

Jako efekt II Forum staraniem Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy Uzdrowskiej w Muszynie ukazała się w roku 2011 "Bibliografia zawartości lokalnych czasopism muszyńskich". W ramach nawiązanej współpracy będziemy zachęcało pozostałe biblioteki do takich prac.

Unikalnym w skali kraju zjawiskiem jest stworzenie przez środowisko prasy lokalnej – jako efekt I Forum Prasy Sądeckiej – własnej domeny www.sadeczanie.net , która zawiera kompendium wiedzy o stanie prasy, a także zamieszcza dotyczące jej aktualności.

Forum Prasy Sądeckiej nabiera charakteru imprezy dorocznej, organizowanej w gościnnym Miasteczku Galicyjskim. III Forum Prasy Sądeckiej, które odbędzie się w dniu 6 lipca 2012 roku, podejmie temat: *Prasa lokalna a archiwa – partnerzy czy konkurenci?* Wystosowano zaproszenie do archiwów państwowych z prośbą o jego współorganizację.

Nagroda Szczęsnego Morawskiego

Ważną inicjatywą wymienionych wyżej organizacji jest doroczna Nagroda im. Szczęsnego Morawskiego za najlepszą książkę dotyczącą Sądecczyzny. Nagroda buduje także ważny pomost między środowiskiem naukowym i prasą lokalną. Odbyły się już cztery edycje konkursu.

Pierwszymi laureatami Nagrody zostali **Piotr i Tadeusz Łopatkiewiczowie** z Krosna. Są oni autorami wydanej w roku 2007 przez Muzeum Narodowe w Krakowie dwutomowej pracy, której pełny tytuł brzmi: *Stanisława Tomkowicza Inwentarz zabytków powiatu sądeckiego. Z rękopisów Autora wydali i własnymi komentarzami opatrzyli Piotr i Tadeusz Łopatkiewiczowie*. Wartość tego dzieła można śmiało porównać do takich pomnikowych dzieł, jak *Sądecczyzna Szczęsnego Morawskiego* i prace ks. Jana Sygańskiego. Niezwykła staranność w przygotowaniu komentarzy, opracowanie rękopisu z wielką pieczołowitością, a także bardzo bogaty materiał ilustracyjny stanowią o znaczeniu tej publikacji dla badaczy historii sztuki na Sądecczyźnie.

Laureatem II edycji nagrody został **Jerzy Leśniak**. Otrzymał ją za książkę pt. *Szkola Chrobrego 1908–2008*, uznaną za najlepszą publikację dotyczącą dziejów i kultury Sądecczyzny, opublikowaną w 2008 roku. W wygłoszonych w imieniu organizatorów konkursu laudacjach Leszek Zakrzewski, prezes PTH w Nowym Sączu, i Bożena Mściwujewska-Kruk, redaktor naczelna „Almanachu Muszyny”, podkreślili wielki wkład pracy autora w zgromadzenie cennego dla przyszłych badaczy dziejów edukacji na Sądecczyźnie materiału faktograficznego, stawiając nagrodzoną książkę jako przykład wzorcowego opracowania dziejów szkoły.

2 lipca 2010 r., tradycyjnie w sali Ratusza w Miasteczku Galicyjskim, nagroda im. Szczęsnego Morawskiego została wręczona po raz trzeci. Kapituła wyróżniła tym razem wydaną w roku 2009 książkę pt. *Nowosądecka Lista Katyńska*. Autor tej publikacji, **Jerzy Giza**, działacz niepodległościowy i historyk, wnuk gen. Józefa Gizy, założyciel oraz dyrektor Niepublicznej Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Krakowie, pracował nad drugim wydaniem swej pracy kilkanaście lat. Umieścił w niej 224 biogramy katyńców z sądeckimi korzeniami.

W czwartej edycji konkursu decyzją Kapitały nagrodę otrzymał **dr Józef Skrabski**, adiunkt w Instytucie Historii Sztuki i Kultury Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II, za pracę *Kościół Grybowa. Monografia historyczno-artystyczna*, Kraków 2010, str. 478. Nagrodzona książka to monografia historyczno-artystyczna, która z perspektywy czasu przedstawia przeobrażenia dokonujące się w Grybowie w obrębie miejskich świątyń: kościoła parafialnego, kościoła św. Bernardyna (drewnianego z XV w.) i dwóch innych średniowiecznych świątyń drewnianych, nieistniejących już w XIX w., ale udokumentowanych przez źródła archiwalne.

W dniu 6 lipca 2012 roku w trakcie III Forum Prasy Sądeckiej zostanie wręczona już piąta jubileuszowa Nagroda im. Szczęsnego Morawskiego.

Biblioteka Publiczna w Muszynie gromadzi prace laureatów konkursu.

Prasa lokalna a środowisko naukowe

Stale ważkim tematem jest próba odpowiedzi na pytanie: co zrobić, aby usprawnić partnerstwo między prasą lokalną a środowiskiem naukowym? Na podstawie naszych doświadczeń bez wielkich nakładów mogą być podjęte trzy kwestie:

1. Wprowadzenie prasy lokalnej do krwioobiegu informacji naukowej; zadanie to spoczywa przed środowiskiem naukowym;
2. Upowszechnianie przez redakcje planów wydawniczych (rok – trzy lata); platformą dla tej działalności może stać się zarówno organizowane coroczne Forum, jak i strona www.sadeczanie.net
3. Uczestnictwo w konferencjach i innych wydarzeniach organizowanych przez oba środowiska.

Sumując, prasa lokalna na Sądecczyźnie to wieloletnie tradycje (na przykład sto lat temu ukazał się pierwszy numer pisma „Łemko”), to ciągłość, bowiem „Rocznik Sądecki” jest na rynku już 80 lat, i bogactwo jej dnia dzisiejszego, wytrzymujące zderzenie z nowoczesnymi technologiami, czego dowodem liczne ukazujące się tytuły, obecność z Internetem i – niespotykana w innych regionach – prowadzona z powodzeniem programowa współpraca.